SKRIVENO BLAGO COLENTUMA

TURISTIČKA KARTA ARHEOLOŠKOG NALAZIŠTA COLENTUM

Dragi čitatelju!

Ova karta vodi te u daleku prošlost, kada su morem oko poluotoka Gradina trgovali stari Liburni, mozaicima vile ukrašavali Rimljani, a gusari napadali bogatu luku Colentuma. Karta prikazuje arheološku cjelinu poluotoka Gradina na kojem se nekada nalazio liburnski i antički grad Colentum.

Na karti su označena samo istražena ili djelomično istražena nalazišta, dok ostatak Gradine čeka na buduća istraživanja. U opisima označenih nalazišta pronaći ćeš sve bitne informacije, ali ipak, nemoj se ustručavati posjetiti ovaj lokalitet i istražiti što još skriva. U otkrivanju tajni Gradine pomoći će ti i Geocaching; igra koja oduševljava znatiželjnike!

~

! Proučavajući kartu, uočit ćeš da sadrži i **tri vizualizacije** koje prikazuju kako je nekad izgledao LIBURNSKI GRAD Colentum, te kako su izgledale RIMSKA ULICA s okolnim građevinama i antička luka s RIMSKOM VILOM. Vizualizacije su nastale proučavanjem postojećih zapisa i radova stručnjaka koji su istraživali ovaj arheološki lokalitet. Međutim, vizualizacije su prije svega umjetnička interpretacija čija je svrha pomoći ti da zamisliš kako je izgledao drevni Colentum. Sigurno se pitaš kako koristiti vizualizacije? Jednostavno otiđi na pozicije označene na karti slovima A, B i C. Kada staneš na te pozicije pred sobom ćeš vidjeti prostor u kojem se nalaze stvarni arheološki ostaci urbane arhitekture prikazane u vizualizacijama.

~

PAŽNJA! Staze označene na karti su prohodne ali njihovo je uređenje još uvijek na početku zbog čega preporučujemo da se odjeneš i obuješ u prikladnu odjeću i obuću. Kažu da ukoliko u nekom mjestu želiš pronaći najbolji vidikovac, moraš potražiti mjesta na kojima su obitavali njegovi prvi stanovnici. Uputi se stoga do vrha brda Gradina, gdje će te oduševiti pogled na prekrasno murtersko i kornatsko otočje, maslinike Modrava te mjesta Murter, Betinu i Tisno. Vidjet ćeš čak i daleki Velebit. Šetnjom po brdu Gradina, ugledat ćeš ostatke liburnske i rimske keramike i suhozida, ali molimo te da nalaze ostaviš na lokalitetu. Ukoliko pronađeš neki značajniji nalaz, prijavi ga na web stranicama colentum.info!

A sada, vrati se u prošlost pomoću ove karte, tajanstveni grad Colentum te čeka.

O Colentumu

Otok Murter je bio nastanjen već u pretpovijesti i u doba Ilira. Liburni i Rimljani, koji su živjeli na otoku, ostavili su jasne tragove svoje nazočnosti. Arhitektonski ostaci rimskih objekata, lučkih uređaja i mozaici govore o važnosti otoka u antičko doba. U blizini današnjeg naselja Murtera nalazio se liburnski i rimski grad Colentum čiji su ostaci, koje je već velikim dijelom pokrilo more, razasuti po poluotoku Gradini, na sjevernoj strani uvale Hramine. Colentum su utemeljili Liburni u 11. stoljeću prije Krista. Uz Iader (današnji Zadar) bio je najvažnija luka južne Liburnije, a u 1. stoljeću prije Krista transformiran je u rimski gradić. Ptolomejev izraz "pólis kóllenton" i nalazi novca rimskih careva Nerona (37.- 68.) i Vespazijana (9.-79.) jasni su pokazatelji da ostaci antičke arhitekture na poluotoku Gradini pripadaju rimskom naselju gradskog tipa iz mlađeg razdoblja rimskog carstva. Grad je imao tipičnu antičku arhitekturu, kuće podignute na kat, cisterne za vodu, terme i uske ulice popločane kamenim pločama vrlo slične današnjim ulicama u starim dijelovima dalmatinskih gradova, pa i starom dijelu Murtera. Arheolozi su otkrili luksuzne zgrade, terasasto raspoređene niz padinu Gradine, s pročeljima okrenutim prema moru te ostatke ostale urbane arhitekture. Zanimljivo je da su arheolozi pronašli ostatke mozaika na svim nalazištima zbog čega su neki od njih Colentum prozvali gradom mozaika.

A RIMSKA ULICA (STR.2)

Za urbanizam Colentuma važan je nalaz gradske ulice južno od ograde groblja Gospe od Gradine. Otkrivena ulica svjedoči o tome da su gradske komunikacije bile prilagođene konfiguraciji brežuljkastog terena, pa su - kao i kod drugih sličnih gradova (npr. Pula) - neke ulice tekle od vrha ka podnožju, kakva je upravo bila i ova, dok su druge bile koncentrične i pratile linije izohipsi. Ta je ulica istražena u duljini od oko 18 m, a tijekom istraživanja na dva mjesta se naišlo na odlomljene ostatke lukova kakvima se npr. međusobno učvršćuju pročelja katnica (što je vidljivo i danas u mnogim našim priobalnim mjestima).

B KOMPLEKS MARITIMNE RIMSKE VILE (STR. 2)

Istraživanjima na području ostataka zidina uz more na brdu Gradina utvrđeno je da je ovom prostoru u rimsko doba postojala tzv. maritimna rimska vila. Utvrđeno je da se radi o velikom objektu građenom u nekoliko faza, koji se koristio od antike (1. st) do 5. i 6. stoljeća, a moguće čak i u srednjem vijeku. Velika većina vile je pod zemljom i morem, a po vidljivim ostacima pretpostavlja se da se protezala na najmanje 100 metara u dužinu i 50 u širinu. Neke od prostorija ove vile imale su mozaike, a pronađeno je dosta ulomaka keramike i krovnih cigli.

C LIBURNSKI GRAD (STR. 2)

1 AKROPOLA I VIDIKOVAC

Zidine na vrhu Gradine opisuje šibenski pisac s kraja 16. st., Dinko Zavorović, i prema njemu su se tada ondje nalazile zidine (muraglie) nekog grada ili bar utvrde. Na samom vrhu brda Gradina i danas su vidljivi ostaci rimskih i liburnskih zidina, žbuke te krovnih opeka. Iako neistraženi, svi ovi nalazi kao i navodi istraživača upućuju na postojanje akropole na ovom mjestu. Do vrha Gradine danas je moguće doći prilično dobro uređenom kozjom stazom, a na samom vrhu nalazi se križ. S ovog mjesta pruža se prekrasan pogled - sjeveroistično prema Modravama, najvećem masliniku Murterina i Betinjana; južno prema Betini i Tisnom, jugozapadno prema Murteru te zapadno prema otočićima Mali i Veliki Vinik i Tegina, Zminjak, Mala i Velika Jarta i dr.

2 NEKROPOLA – NEISTRAŽENO ANTIČKO GROBLJE

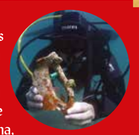
Arheolog Šime Batović pretpostavlja da su uz naselje na Gradini postojali i nekropola na ravnom i grobovi pod tumulima. Prema slučajnim nalazima, dâ se zaključiti da je nekropola zalazila na južnoj padini, ispod Gradine, tj. da je obuhvaćala je prostor između uvala Hramina i Zdrače. Pepeone žare koje su bile pune pepela, skeletni ukopi uz koje su pronađene uljanice te novac, ali i presvođene grobnice sa skeletnim ukopima, spominju se već u 16. st. Svojevremeno Frane Bulić te nakon njega i Luka Jelić spominju nalaze pronađene na ovom prostoru, a koji bi odgovarali nekropolama kao što su prstenje, novac, urne od bijelog kamena s poklopcima...

- RIMSKE GRAĐEVINE
- AKROPOLA I VIDIKOVAC
- GROBLJE I CRKVA
- PRAPOVIJESNI GROBOVI
- GARMA NA RATU
- ANTIČKO GROBLJE
- POLOŽAJ ANTIČKE LUKE
- OSTACI URBANE ARHITEKTURE
- LIBURNSKI SUHOZIDNI BEDEMI
- STAZE
- POLUPROHODNE STAZE
- ŠUMA ALEPSKOG BORA
- VAPNENAČKE STIJENE
- CESTA
- SUVREMENO NASELJE

3 POTOPLJENI GRAD I ANTIČKA LUKA

Rimsko naselje Colentum je bilo i pristanišni grad, s obzirom na ostatke lučkih postrojenja, ali i na to da je murterski akvatorij bio od velikog značenja za pomorski promet. Luka antičkog Colentuma se protezala na sjeverozapadnoj strani poluotoka Gradine, odmah nakon današnje crkve. Nalazila se u uvali Hramina, koju s jedne strane zatvara poluotok Gradina, a s druge otočići Mali i Veli Vinik te Tegina. Tu su arheolozi pronašli balastno kamenje, amfore, ostatke drvenog pristaništa, urbane arhitekture i dr. Smatra se da je razdoblje oko 1. st. pr. Kr. bilo razdoblje najjače prometne aktivnosti luke Colentuma.

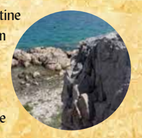
4 RIMSKA CISTERNA tzv. TAMNICA

Takozvana Tamnica je pripadala nadzemnom tipu antičkih cisterni koje su se punile kišnicom s povišenog krova pripadajućeg arhitektonskog sklopa. Mještani su cisternu zbog izgleda prozvali Tamnicom. Iza Tamnice nalazi se još jedan manji i slabije očuvani spremnik za vodu koji je bio popločan jednostavnim mozaičnim podom. Nedaleko se nalaze ruševine zida u obliku apside, pa se pretpostavlja da su spremnici pripadali kompleksu manjih - možda privatnih - termi.

5 GARMA NA RATU

Rt poluotoka Gradina kojeg Murterini nazivaju Rat prekriva malena šuma Alepskog bora. Taj prostor obilježava izrazito krški teren s neobičnim velikim i oštrim stijenama koje su pune škrapa. Škrape su pukotine nastale djelovanjem vode koje se često nalaze u vapnenačkim stijenama uz morsku obalu. Garma je lokalni naziv za jednu takvu geološku formaciju, malenu stjenovitu usjeklinu na istočnoj obali Rata. Ako voliš neobične stijene, skrovitu obalu i miris borovine ovaj dio poluotoka Gradina će ti se osobito svidjeti.

6 CRKVA GOSPE OD GRADINE, STAROHRVATSKO I SUVREMENO GROBLJE

Crkva Gospe od Gradine podignuta u drugoj polovici 14. stoljeća na temeljima starokršćanske crkve. Ova je crkva do 17. stoljeća bila župna crkva za Murter i Betinu, kada ulogu župne crkve preuzima crkva Sv. Mihovila. Unutrašnjost crkve krasi barokni oltar. Iako barokna građevina s naknadno produženom apsidom, na crkvi nalazimo i gotička obilježja (gotički luk iznad bočnog portala). Na crkvi nalazimo i elemente iz ranijeg doba. Uz crkvu nalazi se groblje Murterina i Betinjana. Ovdje su pronađeni i starohrvatski grobovi. Prilikom istraživanja koja su provedena 1974. godine, istražena su dva groba pronađena na razini 150 cm ispod današnje razine groblja. Otok Murter je uz otok Prvić, jedini na kojem je pronađen nakit iz starohrvatskog vremena. U dva istražena groba pronađene su jednojagodne srebrne naušnice te željezni nožić koji pripadaju starohrvatskom kulturnom krugu.

Liburni

su bili narod koji se formirao na poč. željeznoga doba (10–11.st.pr.Kr.), a razdoblje njihove pomorske prevlasti na Jadranu potrajalo je od 9. do 5.st.pr.Kr. Kao pomorski narod, uključeni su u robno-novčane trgovinske tokove, prihvativši italski kovani novac. Razvijaju mnogobrojna utvrđena naselja na obali i dominantnim brežuljcima, koja kasnije postaju rimski municipiji. Postupno slabe pod utjecajem Grka, a Rimljani ih pokoravaju. Bili su organizirani po matrilinearnom sustavu, čime su se bitno razlikovali od ostalih patrijarhalnih naroda u susjedstvu. Liburni priznaju rimsku vlast i poreznu obvezu bez borbi, bavili su se uzgojem žitarica, ribarenjem, školjkarstvom, vinogradarstvom i maslinarstvom, uzgajali su ovce i koze, a glavno zanimanje im je bilo gusarenje. Takozvani „narod s mora" ostavio je mnoga brodograđevna umijeća koja se koriste i danas. Po Liburnima je u antičko doba prozvan ratni brod na vesla- liburna, a njihova materijalna kultura dobro je poznata iz istraženih naselja i nekropola u Ninu, Zadru, Vrsima i dr. Colentum je bio jedna od većih luka Liburna.

Rimljani

su bili narod koji je osvojio područje istočne jadranske obale. Rimski se utjecaj širio putem stacioniranih rimskih vojnih jedinica, organiziranjem sudstva i državne uprave. Posebno je izražen u planski izgrađenim gradovima - Pola, Parentium, Iadera, Salona, Narona i brojnim drugima koji i danas postoje uzduž nekadašnjih rimskih cesta i plovnih putova. U njima su izgrađeni vodovodi, kanalizacije, kurije i bazilike za javne poslove, terme, kazališta i amfiteatri. Razinu rimske organizacije prostora dokazuju podjednako brojne villae rusticae, kao i ruralna naselja od kojih je najreprezentativnije ono u uvali Verige na Brijunima. Golemo naslijeđe Rimskog Carstva vidi se i danas u zapadnjačkim institucijama, pravu, arhitekturi i mnogim drugim područjima života.

Gusari

Nezahvalno kršno tlo obale Mediterana nije bilo dovoljno za prehranjivanje velikog broja populacije. Stoga su se u malim primorskim selima vještи moreplovci uglavnom bavili ribarstvom. Većina trgovine odvijala se na moru po dobro znanim rutama mediteranskog mora. Kad je ulov od ribarenja postao nedostatan za preživljavanje, lokalno stanovništvo koje je dobro poznavalo obalu i rute trgovaca okrenulo se pljačkanju na moru - gusarenju. Glavnina trgovine gusara bilo je roblje, a s obzirom da su rimski vlasnici imali velike plantaže koje su zahtijevale radnike, rimski trgovci bili su im glavni kupci. Smatrani „neprijateljima cijelog čovječanstva" bavili su se otmicama. Zanimljivo je da iako je u vrijeme Julija Cezara dobar dio gusara poražen, to ih nije spriječilo da i dalje haraju Mediteranom.

Pa ipak tradicija o murterskom gusarstvu ne potječe iz antike, nego iz ranoga novoga vijeka a osobito iz 17. st. kad su murterski pljačkaši (ponekad skrivajući se pod imenom uskoka, kako to tvrdi Lučić) "operirali" po akvatoriju otoka Murtera. Upravo su izuzetno razvedena obala i dvjestotinjak otoka i otočića murterskog akvatorija savršeni prirodni preduvjet za procvat gusarstva u oba razdoblja.

Što se dogodilo s Colentumom?

Temeljem arheoloških istraživanja provedenih posljednjih nekoliko desetljeća pronađeni su mnogi artefakti poput mozaika i freski koji suvremene arheologe upućuju na zaključak da je Colentum bio bogati gradić. Na temelju toga izradili smo vizualizacije koje su umjetnička vizija kako je ovaj gradić izgledao nekad. Uspoređujući vizualizacije te aktualno stanje na terenu, nameće se pitanje što se to dogodilo s Colentumom i gdje je nestao njegov sjaj. Postoje razne teorije o sudbini Colentuma, od one da je uništen pljačkama i vandalizmom pirata pa do one da je uništen u snažnom potresu. No sigurno jest da je uništenju Colentuma pridonio zub vremena te ljudske aktivnosti kroz povijest. Tako se zna da je gornji dio grada uništavan bujicama i poljoprivrednim radovima dok je priobalni dio bio preplavljen morem te rušen valovima (vidi skicu). Napominjemo da je zbog uranjanja tla razina mora početkom nove ere bila dva metra niža. Arheolog Veljko Paškvalin je zabilježio da su seljani Murtera pričali kako su Židovi i Grci tražili i odnosili blago Colentuma, a Alberto Fortis je u svojem djelu "In Dalmazia, 1774" zabilježio izjave mještana da su ostaci zidina bili nošeni s vrha brda kako bi se izgradila crkva Gospe od Gradine. Eto, zbog toga su velike razlike između onoga što vidiš dok šećeš poluotokom Gradina te umjetničkih vizualizacija na karti.

Geocaching

"Geocaching" bi se mogao opisati kao igra "skrivanja i traženja blaga". Blago u ovom slučaju ne predstavljaju zlatnici, dijamanti ili nakit, već se radi o skrivenim kutijama - cachevima, koje možeš lako pronaći služeći se GPS-om.

Na web stranici www.geocaching.com pronaći ćeš upute za ovu igru ali i komentare brojnih ljudi koji su se priključili igri te istražuju lokacije Geocacinga po cijelom svijetu. Antički Colentum također skriva blago zanimljivo svakom geocacheru! Kada otkriješ cache na Colentumu, uzmi skriveno blago, ostavi komentar u logbooku, položi novo blago za ostale geocatchere i vrati cache točno onako kako si ga pronašo. Garantiramo ti dobru zabavu i ugodno provedeno vrijeme u prekrasnoj prirodi na ovoj lokaciji misteriozne prošlosti!

Partneri i sponzori:

ARGONAUTA · MURTER · TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE MURTER-KORNATI · MUZEJ GRADA ŠIBENIKA · REPUBLIKA HRVATSKA

Ilustracije: Igor Mudronja
Grafičko oblikovanje: Mirta Mudronja

Više o arheološkom nalazištu Colentum te aktivnostima vezanim uz njegovu daljnju valorizaciju pratite na web stranicama Colentum.info

Ova karta izrađena je u sklopu projekta "Arheološko blago Colentum 4." koji je financiralo Ministarstvo regionalnih razvoja i fondova EU, a provela udruga Argonauta u partnerstvu s općinom Murter-Kornati, Muzejom grada Šibenika te Turističkom zajednicom općine Murter-Kornati u razdoblju od 1. kolovoza 2015. - 1. lipnja 2016.

A

RIMSKA ULICA

Ova vizualizacija prikazuje gradsku ulicu rimskog Colentuma južno od ograde groblja uz crkvu Gospe od Gradine. Anamarija Kurilić u svom radu „Otok Murter od prapovijesti do antičkog doba" navodi nalaze koji su pronađeni prilikom istraživanja rimske ulice 1966.-1973. Navodi kako su južno od spomenute ulice ulazilo u Objekt XV, a sjeverno u Objekt XIII. Ulaz u njih bio je kroz dvorište ograđeno s ulične strane visokim zidom, a prostorije stambene ili gospodarske namjene okruživale su dvorište s tri ostale strane. Postojao je niz drugih prostorija udaljenih od ulice. Ovi objekti su osim prizemnih prostorija imali i prostorije na katu. U oba objekta nađeni su ulomci fresaka, od kojih su neki posebno zanimljivi. Primjerice, onaj koji prikazuje sjedeći ženski lik ili, pak, drugi, s prikazom mladića s veslom i plavim te crvenim ribama zanimljivi su jer svjedoče o zahtjevnijem estetskom ukusu vlasnika. U dvije susjedne prostorije sjevernog objekta pronađeni su jedini bolje sačuvani mozaici, točnije u dvije njegove susjedne prostorije. U jednoj je pod urešen crno-bijelim mozaikom s motivom trokuta, a u drugoj s motivom rozeta i obrubnim prepletom. Pretpostavlja se da se ovi mozaici datiraju u ranija stoljeća, a vjerojatno su proizvod iste škole/radionice sa središtem u Saloni. Na osnovi datacije nalaza keramičkog posuđa - uglavnom ranocarskog uvoza - zaključeno je da je objekt nastao već u Augustovo doba i da je kontinuirano živio sve do prve polovice 2. st.; no, početkom 2. st. došlo je do krupnih promjena. Tada su kuće porušene, nakon čega je slijedila obnova naselja, prije svega u priobalnom dijelu, a viši dijelovi Gradine su vjerojatno bili zapušteni da bi bili ponovno naseljeni tek u kasnoj antici i u srednjem vijeku. Arheologinja Aleksandra Faber pretpostavlja da su objekti srušeni u potresu, a kao dokaz tome navodi porušene lukove koji su nadsvođivali ulicu te predmete nađene izravno na podu jedne od prostorija sjevernog objekta.

B

RIMSKA VILA

Prilikom istraživanja provedenih na prostoru takozvane maritimne rimske vile, pronađeni su brojni ostaci koji nam mogu dočarati kako je rimska vila izgledala prije mnogo stoljeća. Jedno od značajnijih istraživanja rimske vile provedeno je od 1966. do 1973. godine pod vodstvom arheologinje Aleksandre Faber. Arheologinja pronađene arhitektonske ostatke naziva vila s apsidom te utvrđuje da se protezala se dužini od pedeset metara. Vanjski obalni trijem povezivao je desetak obalnih prostorija koje su bile dostupne vjerojatno i s unutrašnje, dvorišne strane, preko hodnika ili trijema koji je okruživao dvorište s cisternom. Vila je najvjerojatnije u drugoj fazi postojanja imala i male kućne terme adaptirane unutar već postojećeg jugozapadnog krila koje je apsidalnim prostorom bilo odijeljeno od stambenog kompleksa. Ove male kućne terme grijale su se hipokaustom - pronađeni su ulomci suspenzura i tubula u krajnje dvije jugozapadne prostorije, a na zidu je pronađen i zračni kanal. S obzirom da su na ovom mjestu pronađene pločice ružičastog mramora, pretpostavlja se da su njima bile ukrašeni zidovi ovih termi. Također, ovdje je bilo i mozaika crno-bijele boje. Mnoštvo pronađenih ulomaka zidne žbuke s tragovima fresaka omogućilo je predodžbu o dekoraciji zidnih ploha. Pri dnu prostorija zidovi su bili obojani tamnom bojom u vidu sokla, a zidno polje je bilo obrubljeno crvenim i crnim pojasevima tj. vrpcama na bijeloj podlozi. Ovaj uzorak bio je raspoređen po okomici i uz strop, imitirajući stropni vijenac. U ulomcima su pronađeni tragovi girlandi od svijetlozelenih i žutih vitica i žutih točaka, jednostavnih motiva. Jednobojni ulomci bijele i oker boje velikih su površina, neki su ukrašeni imitacijom mramora, tamnocrvenom bojom na oker podlozi. Ovaj opis fresaka odnosi se samo na skupinu prostorija s adaptiranim termama, dok nam je dekoracija zidova u stambenim prostorijama uz dugački trijem nepoznata, jer je njihove tragove uništilo more. Prema ostacima u razasutom stanju zaključeno je samo da su ti prostori bili popločani mozaikom bijele i crne boje.

LIBURNSKI GRAD

Iz topografske slike Gradine i njezine zračne snimke vidi se tloris karakterističan za pretpovijesne gradinske lokalitete, kakve pratimo u našem priobalju, a i u unutrašnjosti Dalmacije i sjevernog primorja. Elipsoidna kontura bedema prati izohipsu na gornjoj trećini uzvisine Gradina (kota 46m), a tragovi nastamba smješteni su na zaklonjenoj padini, obuhvaćenoj bedemom. Površinski nalazi keramike upućuju na kasno brončano te na željezno doba. Kasniji nalazi iz ranoantičkog doba te iz srednjeg vijeka potvrđuju kontinuitet naseljenosti sve do dolaska Turaka, odnosno do današnjih dana, uz neznatan pomak lokacije gradske jezgre na tlo oko luke Hramina.

Prapovijesno naselje na Gradini bilo je elipsoidnog oblika, opasano bedemima koji su obuhvaćali prostor približno od 150 x 200 m (odnosno, površina unutar branjenog prostora procjenjuje se čak do 10 ha) zbog čega se ovo naselje smatra jednim od najvećih gradina južne Liburnije. Točnije, smatra se da je u kasnoliburnskom dobu, uz Jader, Kolentum bio jedno od dva glavna pomorska središta južnog liburnskog primorja. Sudeći po dataciji nalaza iz grobova na Malom Viniku, zacijelo je i naselje na Gradini postojalo već od 11. st. pr. Krista. Suhozidni bedemi prapovijesnog naselja na Gradini bili su vrlo masivni, mjestimično dosežući širinu od četiri do pet metara, a po platou koji ju je opasivao zapaženi su površinski ulomci prapovijesne keramike koji datiraju u kasno brončano i u željezno doba. Osnove kuća naziru se u ostacima vrlo malih četvrtastih objekata usječenih u stijenu pri samom vrhu Gradine te po njenim - za život ugodnijima - zapadnim i južnim padinama.

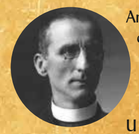
C

Stari pisci o Colentumu

Colentum je spominjan u spisima istraživača iz rimskog razdoblja – u djelima Plinija Starijeg, Ptolomeja te Anonima Ravenjanina. Plinije Stariji govori o Colentumu kao jedinom otočnom gradu južne polovice Liburnije. Precizirao je i da se ovaj grad nalazi na 30 milja od Zadra/Iadera (približno 48 km) te 18 milja od ušća Titija/ Krke (približno 28 km). Prilično točna procjena, zar ne?

Arhelolog Luka Jelić istraživao je od 1907.-1911. područje od Murtera do Krke. Zabilježio je brojne bilješke o Colentumu među kojima se ističe zapis u kojem je naveo kako je u *„vrhu vrha Colentuma pronađen pozlaćeni anđel visok 15 cm"*.

U vrijeme Jurja Šižgorića (1487.g) nalazište Colentum je još uvijek bilo donekle očuvano. Šižgorić kaže kako na Murteru, na mjestu tragova nekadašnjeg starog grada *„ima dragog kamenja sa znakovima i novaca sa rimskim licima"*. Mi vjerujemo da su neki novčići još uvijek dobro skriveni među ostacima Colentuma. Ukoliko budete sretne ruke i pronađete nešto zanimljivo, prijavite nam pronalazak putem weba ili dolaskom u ured udruge Argonauta!

1666. godine Ivan Lučić posjećuje Colentum koji mornari poistovjećuju s Murterom i spominje kako je vrlo plodan vinom i žitom i jako plodan likerima. Danas je oko arheološkog nalazišta Colentum pretežito kultivirana maslina. Jesi li već probao naše domaće maslinovo ulje?

Ni slavni putopisac Alberto Fortis 1774.g nije zaobišao Colentum. Istražuje ovo područje, kulturu življenja i upoznaje stanovništvo od kojeg saznaje da je kamenje s Colentuma korišteno za gradnju crkve Gospe od Gradine. Kao dokaz postojanju antičkog naselja pronalazi fragmente vaza, klesanog kamenja, stare pločice, a navodi kako su ovdje česti i pronalasci antičkih novčića i natpisa. Dio pronalazaka s Colentuma izložen je u prostorijama udruge Argonauta. Posjetite izložbu i uvjerite se u postojanje Colentuma temeljem nalaza baš kao i Fortis!

